Anger and Relationships: A Basic Human Choice

Rabbi Avital Hochstein – hochstein@hadar.org

Teshuvah and Transformation: A Yom Iyyun for Rabbis 2023

1. Talmud Bavli Pesaḥim 66b	**1. בבלי פסחים סו עמוד ב**
With regard to the incident with Hillel, **Rav Yehuda said that Rav said: Anyone who acts haughtily, if he is a** Torah **scholar, his wisdom departs from him;** and **if he is a prophet, his prophecy departs from him.** The Gemara explains: That **if he is a** Torah **scholar, his wisdom departs from him** is learned **from Hillel, for the Master said** in this *baraita*: Hillel **began to rebuke them with words.** Because he acted haughtily, he ended up **saying to them: I** once **heard this *halakha*, but I have forgotten** it, as he was punished for his haughtiness by forgetting the law. That **if he is a prophet his prophecy departs from him** is learned **from Deborah, as it is written: "The villagers ceased, they ceased in Israel, until I, Deborah, arose, I arose a mother in Israel"** (Judges 5:7). For these words of self-glorification, Deborah was punished with a loss of her prophetic spirit, **as it is written** later that it was necessary to say to her: **"Awake, awake, Deborah; awake, awake, utter a song"** (Judges 5:12), because her prophecy had left her.	אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: כָּל הַמִּתְיַהֵר, אִם חָכָם הוּא — חָכְמָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ, אִם נָבִיא הוּא — נְבוּאָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ. אִם חָכָם הוּא חָכְמָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ — מֵהֵלֵל, דְּאָמַר מָר הִתְחִיל מְקַנְטְרָן בִּדְבָרִים, וְקָאָמַר לְהוּ: הֲלָכָה זוֹ שָׁמַעְתִּי וְשָׁכַחְתִּי. אִם נָבִיא הוּא נְבוּאָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ — מִדְּבוֹרָה, דִּכְתִיב: ״חָדְלוּ פְרָזוֹן בְּיִשְׂרָאֵל חָדֵלּוּ עַד שַׁקַּמְתִּי דְּבוֹרָה שַׁקַּמְתִּי אֵם בְּיִשְׂרָאֵל וְגוֹ׳״, וּכְתִיב: ״עוּרִי עוּרִי דְּבוֹרָה עוּרִי עוּרִי דַּבְּרִי שִׁיר וְגוֹ׳״.

2. Talmud Bavli Pesaḥim 66b	2. בבלי פסחים סו עמוד ב
Reish Lakish said: Any person who becomes angry, if he is a Torah **scholar, his wisdom departs from him,** and **if he is a prophet, his prophecy departs from him.** The Gemara explains: That **if he is a** Torah **scholar his wisdom departs from him** is learned **from Moses, as it is written: "And Moses became angry with the officers of the host,** the captains over thousands and the captains over hundreds, who came from the battle" (Numbers 31:14). **And** what was his punishment? As **it is written** afterward: **"And Elazar the priest said to the men of war who went to the battle: This is the statute of the law, which the Lord commanded Moses"** (Numbers 31:21), which proves **by inference that** this law **had become hidden from Moses due to** his anger. And that **if he is a prophet, his prophecy departs from him,** we learn **from Elisha, as it is written** that he became angry with the king of Israel and said to him: **"Were it not that I have regard for the presence of Jehoshaphat the king of Judea, I would not look toward you, nor see you"** (II Kings 3:14), **and it is** afterward **written: "But now bring me a minstrel; and it came to pass when the minstrel played that the hand of the Lord came upon him"** (II Kings 3:15). Because Elisha became angry with the king of Israel, his prophetic spirit departed from him and a minstrel was needed to rouse it anew. **Rabbi Mani bar Patish said: Whoever becomes angry, even if greatness has been apportioned to him from heaven, he is lowered** from his greatness. **From where do we** derive this? **From Eliab,** David's older brother, **as it is stated: "And Eliab's anger burned against David and he said: Why did you come down, and with whom have you**	רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: כָּל אָדָם שֶׁכּוֹעֵס, אִם חָכָם הוּא — חָכְמָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ, אִם נָבִיא הוּא — נְבוּאָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ. אִם חָכָם הוּא חָכְמָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ — מִמֹּשֶׁה, דִּכְתִיב: ״וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הֶחָיִל וְגוֹ׳״, וּכְתִיב: ״וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל אַנְשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים לַמִּלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה׳ אֶת מֹשֶׁה וְגוֹ׳״, מִכְּלָל דְּמֹשֶׁה אִיעֲלַם מִינַּיהּ. אִם נָבִיא הוּא נְבוּאָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ — מֵאֱלִישָׁע, דִּכְתִיב: ״לוּלֵי פְנֵי יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה אֲנִי נוֹשֵׂא אִם אַבִּיט אֵלֶיךָ וְאִם אֶרְאֶךָּ וְגוֹ׳״, וּכְתִיב: ״וְעַתָּה קְחוּ לִי מְנַגֵּן וְהָיָה כְּנַגֵּן הַמְנַגֵּן וַתְּהִי עָלָיו יַד ה׳ וְגוֹ׳״. (מלכים ב, ג: וַיהוֹרָם בֶּן־אַחְאָב מָלַךְ עַל־יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן בִּשְׁנַת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה לִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה שָׁנָה: וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי ה׳...וַיֵּצֵא הַמֶּלֶךְ יְהוֹרָם בַּיּוֹם הַהוּא מִשֹּׁמְרוֹן וַיִּפְקֹד אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל: וַיֵּלֶךְ וַיִּשְׁלַח אֶל־יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה לֵאמֹר מֶלֶךְ מוֹאָב פָּשַׁע בִּי הֲתֵלֵךְ אִתִּי אֶל־מוֹאָב לַמִּלְחָמָה וַיֹּאמֶר אֶעֱלֶה כָּמוֹנִי כָמוֹךָ כְּעַמִּי כְעַמֶּךָ כְּסוּסַי כְּסוּסֶיךָ: וַיֵּלֶךְ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וּמֶלֶךְ־יְהוּדָה וּמֶלֶךְ אֱדוֹם וַיְסֹבְבוּ דֶּרֶךְ שִׁבְעַת יָמִים וְלֹא־הָיָה מַיִם לַמַּחֲנֶה וְלַבְּהֵמָה אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם: וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט הַאֵין פֹּה נָבִיא לַה' וְנִדְרְשָׁה אֶת־ה' מֵאוֹתוֹ וַיַּעַן אֶחָד מֵעַבְדֵי מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר פֹּה אֱלִישָׁע בֶּן־שָׁפָט אֲשֶׁר־יָצַק מַיִם עַל־יְדֵי אֵלִיָּהוּ: וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט יֶשׁ אוֹתוֹ דְּבַר־ה' וַיֵּרְדוּ אֵלָיו מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט וּמֶלֶךְ אֱדוֹם: וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מַה־לִּי וָלָךְ לֵךְ אֶל־נְבִיאֵי אָבִיךָ וְאֶל־נְבִיאֵי אִמֶּךָ וַיֹּאמֶר לוֹ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אַל כִּי־קָרָא ה' לִשְׁלֹשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה לָתֵת אוֹתָם בְּיַד־מוֹאָב: וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע חַי־יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לְפָנָיו כִּי לוּלֵי פְנֵי יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֲנִי נֹשֵׂא אִם־אַבִּיט אֵלֶיךָ וְאִם־אֶרְאֶךָּ: וְעַתָּה קְחוּ־לִי מְנַגֵּן וְהָיָה כְּנַגֵּן הַמְנַגֵּן וַתְּהִי עָלָיו יַד־יְהוָה: וַיֹּאמֶר כֹּה אָמַר ה' עֲשֹׂה הַנַּחַל הַזֶּה גֵּבִים ו גֵּבִים: אָמַר רַבִּי מָנִי בַּר פַּטִּישׁ: כָּל שֶׁכּוֹעֵס, אֲפִילּוּ פּוֹסְקִין עָלָיו גְּדוּלָּה מִן הַשָּׁמַיִם — מוֹרִידִין אוֹתוֹ.

מְנָלַן? מֵאֱלִיאָב, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיִּחַר אַף אֱלִיאָב בְּדָוִד וַיֹּאמֶר לָמָּה [זֶּה] יָרַדְתָּ וְעַל מִי נָטַשְׁתָּ מְעַט הַצֹּאן הָהֵנָּה בַּמִּדְבָּר אֲנִי יָדַעְתִּי אֶת זְדֹנְךָ וְאֵת רֹעַ לְבָבֶךָ כִּי לְמַעַן רְאוֹת הַמִּלְחָמָה יָרָדְתָּ״. וְכִי אֱזַל שְׁמוּאֵל לְמִמְשְׁחִינְהוּ, בְּכֻלְּהוּ כְּתִיב: ״לֹא בָזֶה בָּחַר ה׳״, וּבֶאֱלִיאָב כְּתִיב: ״וַיֹּאמֶר ה׳ אֶל שְׁמוּאֵל אַל תַּבֵּיט אֶל מַרְאֵהוּ וְאֶל גְּבֹהַּ קוֹמָתוֹ כִּי מְאַסְתִּיהוּ״, מִכְּלָל דַּהֲוָה רָחֵים לֵיהּ עַד הָאִידָּנָא. סנהדרין ק״ו ב:י״ד ורב יהודה שליף מסאני ואתא מטרא ואנן צוחינן וליכא דמשגח בן אלא הקב"ה ליבא בעי דכתיב (שמואל א טז, ז) וה' יראה ללבב	**left those few sheep in the wilderness? I know your insolence and the evil of your heart, for you have come down to see the battle”** (I Samuel 17:28); we see that Eliab became angry. **And when Samuel went to anoint him** after God had told him that one of Yishai’s sons was to be the king, **concerning all of** the other brothers **it is written: “The Lord has not chosen this one”** (I Samuel 16:8), **whereas with regard to Eliab it is written: “And the Lord said to Samuel: Look not at his appearance, nor at the height of his stature, for I have rejected him”** (I Samuel 16:7). This proves **by inference that until now He had loved him,** and it was only at this point that Eliab was rejected. Had it not been for his anger, Eliab would have been fit for greatness; but owing to this shortcoming, God rejected him.

3. מסילת ישרים, פרק יא
מי שכעסו חזק ורוגזו אמיץ איננו רחוק מן המשוגעים. וכבר הזהיר החכם מן הכעס באומרו: ” אל תיבהל ברוחך לכעוס, כי כעס בחיק כסילים ינוח”. וראוי למי שהוא כעסן שיקראוהו כסיל. אינם שמים על ליבם מה שהם עושים ברוב כעסם” (תיקון מידות הנפש לר”ש גבירול, ד’,א’) ” והנה הכעסן כדאי להחריב עולם מלא, אם יהיה יכולת בידו. כי אין השכל שולט בו כלל. והוא סר טעם ממש ככל החיות הטורפות [...] והוא קל ודאי לעבור כל מיני עברות שבעולם, אם חמתו תשיאהו להם, כי כבר אין לו מניע אחר אלא כעסו ואל אשר יביאהו ילך.

4. אבות דרבי נתן א, ד	4. Avot d’Rabbi Natan, 1:4
דבר אחר: הוו מתונים בדין כיצד? מלמד שיהא אדם ממתין בדבריו ואל יהי מקפיד על דבריו, שכל המקפיד על דבריו משכח את דבריו. והיכן מצינו במשה רבינו ששכח את דבריו? שנאמר "ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה זאת חוקת התורה אשר צוה ה' את משה". את משה צוה ולא אותי. והיכן מצינו במשה שהקפיד על דבריו? הרי הוא אומר בפקודי החיל "ויקצוף משה על פקודי החיל"... והלא דברים קל וחומר, ומה	Another interpretation: *Be deliberate in judgment*. How so? This teaches that a person should carefully consider his words, and not be severe with his words, for one who is severe with his words forgets his words. For so we find with Moses our teacher, that when he was severe with his words he forgot his words. Where do we find that Moses our teacher forgot his words? For it says (Numbers 31:21), "Elazar the priest said to the troops who had come in from the war: This is the decree of the Torah that God has commanded Moses."

He commanded Moses, and did not command me? (He commanded Moses, my father's brother, and did not command me?) And where do we find that Moses was severe with his words? For it says with regard to the commanders of the army that (Numbers 31:14), "Moses became angry with the commanders of the army" … And if Moses our teacher, the greatest of all sages and the father of the prophets, forgot his own words when he became severe with his words, would it not be all the more so with us? This teaches that a person should always consider his words carefully, and not be severe with his words.	משה רבינו חכם גדול שבגדולים, אב לנביאים, בשעה שהקפיד על דבריו שכח את דבריו, אנו על אחת כמה וכמה. מלמד שיהא אדם ממתין בדבריו ולא יהיה מקפיד על דבריו.

5. Numbers 31:21-24	**5. במדבר לא, כא-כד**
Eleazar the priest said to the troops who had taken part in the fighting, "This is the ritual law that ה' has enjoined upon Moses: Gold and silver, copper, iron, tin, and lead— any article that can withstand fire—these you shall pass through fire and they shall be pure, except that they must be purified with water of lustration; and anything that cannot withstand fire you must pass through water. On the seventh day you shall wash your clothes and be pure, and after that you may enter the camp."	וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל אַנְשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים לַמִּלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה: אַךְ אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַכֶּסֶף אֶת הַנְּחֹשֶׁת אֶת הַבַּרְזֶל אֶת הַבְּדִיל וְאֶת הָעֹפָרֶת: כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֹא בָּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהֵר אַךְ בְּמֵי נִדָּה יִתְחַטָּא וְכֹל אֲשֶׁר לֹא יָבֹא בָּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַּמָּיִם: וְכִבַּסְתֶּם בִּגְדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וּטְהַרְתֶּם וְאַחַר תָּבֹאוּ אֶל הַמַּחֲנֶה

6. ויקרא רבה יג, א
אמר רבי הונא: בשלשה מקומות כעס משה ונתעלמה ממנו הלכה. ואלו הן: בשבת, ובכלי מתכות ואונן. בשבת מנין? שנאמר "ויותירו אנשים ממנו" וגו', כיוון שכעס שכח לומר להם הלכות שבת. אמר להם "הוא אשר דבר ה' אכלוהו היום כי שבת הוא לה'". ובכלי מתכות מנין? שנאמר "ויקצף משה על פקודי החיל", וכיוון שכעס נתעלמה ממנו הלכה, שכח לומר להם הלכות כלי מתכות. וכיון שלא אמר משה, אמר אלעזר הכהן תחתיו, שנאמר "ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא". אמר להם: למשה רבי צוה ולי לא צוה. באונן מנין? שנאמר "ויקצף על אלעזר ועל איתמר" וכיון שכעס נתעלמה ממנו הלכה שאונן אסור לאכול בקודשים. (ויקרא רבה יג, א)

7. Exodus 16:19-24	7. שמות טז, יט-כד
And Moses said to them, “Let no one leave any of it over until morning.” But they paid no attention to Moses; some of them left of it until morning, and it became infested with maggots and stank. And Moses was angry with them. So they gathered it every morning, as much as each one needed to eat; for when the sun grew hot, it would melt. On the sixth day they gathered double the amount of food, two *omer*s for each; and when all the chieftains of the community came and told Moses, he said to them, “This is what ה' meant: Tomorrow is a day of rest, a holy sabbath of ה'. Bake what you would bake and boil what you would boil; and all that is left put aside to be kept until morning.” So they put it aside until morning, as Moses had ordered; and it did not turn foul, and there were no maggots in it.	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִישׁ אַל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר: וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה וַיּוֹתִרוּ אֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וַיָּרֻם תּוֹלָעִים וַיִּבְאַשׁ וַיִּקְצֹף עֲלֵהֶם מֹשֶׁה: וַיִּלְקְטוּ אֹתוֹ בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר אִישׁ כְּפִי אָכְלוֹ וְחַם הַשֶּׁמֶשׁ וְנָמָס: וַיְהִי בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לָקְטוּ לֶחֶם מִשְׁנֶה שְׁנֵי הָעֹמֶר לָאֶחָד וַיָּבֹאוּ כָּל נְשִׂיאֵי הָעֵדָה וַיַּגִּידוּ לְמֹשֶׁה: וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' שַׁבָּתוֹן שַׁבַּת קֹדֶשׁ לַה' מָחָר אֶת אֲשֶׁר תֹּאפוּ אֵפוּ וְאֶת אֲשֶׁר תְּבַשְּׁלוּ בַּשֵּׁלוּ וְאֵת כָּל הָעֹדֵף הַנִּיחוּ לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד הַבֹּקֶר: וַיַּנִּיחוּ אֹתוֹ עַד הַבֹּקֶר כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה וְלֹא הִבְאִישׁ וְרִמָּה לֹא הָיְתָה בּוֹ:

8. Leviticus 10:19-20	8. ויקרא י יט-כ
And Aaron spoke to Moses, “See, this day they brought their sin offering and their burnt offering before ה' , and such things have befallen me! Had I eaten sin offering today, would ה' have approved?” And when Moses heard this, he approved.	וַיְדַבֵּר אַהֲרֹן אֶל מֹשֶׁה הֵן הַיּוֹם הִקְרִיבוּ אֶת חַטָּאתָם וְאֶת עֹלָתָם לִפְנֵי ה' וַתִּקְרֶאנָה אֹתִי כָּאֵלֶּה וְאָכַלְתִּי חַטָּאת הַיּוֹם הֲיִיטַב בְּעֵינֵי ה': וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּיטַב בְּעֵינָיו:

9. Talmud Bavli Gittin 6:-7.	9. בבלי גיטין ו עמוד ב - ז עמוד א
Rav Ḥisda says: A person should never impose excessive fear upon the members of **his household,...** **Rav Yehuda says** that **Rav says: Anyone who imposes excessive fear upon** the members of **his household** will **ultimately come to** commit **three sins: Engaging in forbidden sexual relations**; **and** he will also	אָמַר רַב חִסְדָּא: לְעוֹלָם אַל יָטִיל אָדָם אֵימָה יְתֵירָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ... אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: כָּל הַמֵּטִיל אֵימָה יְתֵירָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, סוֹף הוּא בָּא לִידֵי שָׁלֹשׁ עֲבֵירוֹת: גִּילּוּי עֲרָיוֹת, וּשְׁפִיכוּת דָּמִים, וְחִילּוּל שַׁבָּת.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: הָא דְּאָמְרִי רַבָּנַן: שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים צָרִיךְ אָדָם לוֹמַר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ עֶרֶב שַׁבָּת עִם חֲשֵׁיכָה: עִשַּׂרְתֶּם? עֵרַבְתֶּם? הַדְלִיקוּ אֶת הַנֵּר! צָרִיךְ (ז׳ א) לְמֵימְרִינְהוּ בְּנִיחוּתָא, כִּי הֵיכִי דְּלִיקַבְּלוּ מִינֵּיהּ.

end up committing **bloodshed**; **and desecration of Shabbat**.
Rabba bar bar Ḥana said a *halakha* with regard to **this** statement **that the Sages said:** There are **three matters a person must say in his home on Shabbat eve at nightfall. Have you tithed** the produce that required tithing? **Have you placed the *eiruv*** for joining the courtyards? **light the lamp**. One **must say them with calmness so that they will accept** instruction **from him.**

אָמַר רַב אָשֵׁי: אֲנָא לָא שְׁמִיעָא לִי הָא דְּרַבָּה בַּר בַּר חָנָה, וְקָיְימִתְּיהָ מִסְּבָרָא.

Rav Ashi said: I did not hear this statement **of Rabba bar bar Ḥana, and** yet **I fulfilled it through** my own **reasoning.**

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: לְעוֹלָם אַל יָטִיל אָדָם אֵימָה יְתֵירָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, שֶׁהֲרֵי אָדָם גָּדוֹל הֵטִיל אֵימָה יְתֵירָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְהֶאֱכִילוּהוּ דָּבָר גָּדוֹל.

Rabbi Abbahu says: A person should never impose excessive fear upon the members of **his household, as a great man imposed excessive fear upon his household and they fed him something great**. The Gemara asks: **And who was** this individual? The Gemara answers: **Rabbi Ḥanina ben Gamliel.** The Gemara asks: **Would it enter your mind** to say that **they** actually **fed him**? **Now** consider that **the Holy One, Blessed be He, does not cause an error** to be performed **through the animals of the righteous.** With regard to **the righteous themselves** is it **not all the more so?**

וּמַנּוּ?

רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל.

הֶאֱכִילוּהוּ סָלְקָא דַּעְתָּךְ?!

הַשְׁתָּא בְּהֶמְתָּן שֶׁל צַדִּיקִים אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵבִיא תַּקָּלָה עַל יָדָם, צַדִּיקִים עַצְמָן לֹא כָּל שֶׁכֵּן?

Rather, it means that **they sought to feed him something great**. **And what was this? A limb from a living** animal.

אֶלָּא בִּקְּשׁוּ לְהַאֲכִילוֹ דָּבָר גָּדוֹל.

וּמַאי נִיהוּ?

אֵבֶר מִן הַחַי.

§ After mentioning letters sent from Eretz Yisrael to Babylonia and the issue of scoring parchment, the Gemara relates: **Mar Ukva,** the Exilarch in Babylonia, **sent** a letter **to Rabbi Elazar,** who was in Eretz Yisrael, in which the following was written: With regard to **people who stand over** and torment **me, and I have the power to deliver them into** the hands of **the government, what is** the *halakha*? May I hand them over to the authorities or not? Rabbi Elazar **scored** parchment **and wrote to him** the following

שְׁלַח לֵיהּ מָר עוּקְבָא לְרַבִּי אֶלְעָזָר: בְּנֵי אָדָם הָעוֹמְדִים עָלַי, וּבְיָדִי לְמָסְרָם לַמַּלְכוּת, מַהוּ? שִׁרְטֵט וּכְתַב לֵיהּ: ״אֲמַרְתִּי אֶשְׁמְרָה דְרָכַי מֵחֲטוֹא בִּלְשׁוֹנִי אֶשְׁמְרָה לְפִי מַחְסוֹם בְּעוֹד רָשָׁע לְנֶגְדִּי״ – אַף עַל פִּי שֶׁרָשָׁע לְנֶגְדִּי, אֶשְׁמְרָה לְפִי מַחְסוֹם. שְׁלַח לֵיהּ: קָא מְצַעֲרִי לִי טוּבָא, וְלָא מָצֵינָא דְּאֵיקוּם בְּהוּ. שְׁלַח לֵיהּ: ״דּוֹם לַה׳ וְהִתְחוֹלֵל לוֹ״ – דּוֹם לַה׳,

verse: **“I said: I will take heed to my ways, that I do not sin with my tongue; I will keep a curb upon my mouth, while the wicked is before me”** (Psalms 39:2). Rabbi Elazar quoted this verse to allude to the following response: **Even though “the wicked is before me,” “I will keep a curb upon my mouth.”** Mar Ukva **sent** word to **him** again: **They are tormenting me a great deal and I cannot stand them.** Rabbi Elazar **sent to him** in response: **“Resign yourself to the Lord, and wait patiently [*hitḥolel*] for Him;** do not fret yourself because of he who prospers in his way, because of the man who brings wicked devices to pass” (Psalms 37:7). This verse indicates: **“Resign yourself to the Lord,”** i.e., do not do anything, **and He will strike them down as many corpses [*ḥalalim*]. Rise before and stay later than them** in your visits **to the study hall, and they will disappear on their own.** The Gemara relates: **The matter emerged from the mouth of Rabbi Elazar, and Geneiva,** Mar Ukva’s tormentor, **was placed in a neck iron [*kolar*],** as one sentenced by the government.	וְהוּא יַפִּילֵם לְךָ חֲלָלִים חֲלָלִים; הַשְׁכֵּם וְהַעֲרֵב עֲלֵיהֶן לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְהֵן כָּלִין מֵאֵילֵיהֶן. הַדָּבָר יָצָא מִפִּי רַבִּי אֶלְעָזָר, וּנְתָנוּהוּ לִגְנִיבָא בְּקוֹלָר.

10. Talmud Bavli Pesaẖim 66:	**10. בבלי פסחים סו:**
The Sages taught a *baraita* with regard to the basic *halakha* governing the eve of Passover that **occurs** on Shabbat: **This law was forgotten by the sons of Beteira,** who were the leaders of their generation. **The fourteenth** of Nisan **once occurred on Shabbat,** and **they forgot and did not know whether the Paschal lamb overrides Shabbat or not. They said: Is there any person who knows whether the Paschal lamb overrides Shabbat or not? They said to them: There is a certain man** in Jerusalem **who came up from Babylonia, and Hillel the Babylonian is his name.** At one point, **he served the two** most **eminent** scholars **of the generation, Shemaya and Avtalyon, and** he certainly **knows whether the Paschal lamb overrides Shabbat or not.** The sons of Beteira **sent**	תָּנוּ רַבָּנַן: הֲלָכָה זוֹ נִתְעַלְּמָה מִבְּנֵי בְתִירָא. פַּעַם אַחַת חָל אַרְבָּעָה עָשָׂר לְהְיוֹת בְּשַׁבָּת, שָׁכְחוּ וְלֹא יָדְעוּ אִם פֶּסַח דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת אִם לָאו. אָמְרוּ: כְּלוּם יֵשׁ אָדָם שֶׁיּוֹדֵעַ אִם פֶּסַח דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת אִם לָאו? אָמְרוּ לָהֶם: אָדָם אֶחָד יֵשׁ שֶׁעָלָה מִבָּבֶל וְהִלֵּל הַבַּבְלִי שְׁמוֹ, שֶׁשִּׁימֵּשׁ שְׁנֵי גְּדוֹלֵי הַדּוֹר שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן, וְיוֹדֵעַ אִם פֶּסַח דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת אִם לָאו. שָׁלְחוּ וְקָרְאוּ לוֹ, אָמְרוּ לוֹ: כְּלוּם אַתָּה יוֹדֵעַ אִם הַפֶּסַח דּוֹחֶה

messengers **and called for him. They said to him: Do you know whether the Paschal lamb overrides Shabbat or not? He said to them: Have we** but **one Paschal lamb during the year that overrides Shabbat? Do we not have many more than two hundred Paschal lambs,** i.e., sacrifices, **during the year that override Shabbat? They said to him: From where do you** know this? **He said to them: "Its appointed time" is stated with regard to the Paschal lamb and "its appointed time" is** also **stated with regard to the daily offering,** for the verse says: "Command the children of Israel and say to them, My offering, the provision of My sacrifice made with fire, for a sweet savor to Me, shall you observe to offer Me at its appointed time" (Numbers 28:2). From here we learn that the daily offering is brought even on Shabbat. Thus, the daily morning and afternoon offerings are brought on more than fifty *Shabbatot* over the course of the year, and two sheep are offered every Shabbat as additional offerings, for a total of more than two hundred sacrifices a year that override Shabbat. **Just as** the expression **"its appointed time," which is stated with regard to the daily offering,** indicates that it **overrides Shabbat, so too "its appointed time," which is stated with regard to the Paschal lamb,** indicates that it **overrides Shabbat. And furthermore, it is an *a fortiori*** inference: **If the daily offering,** the neglect of which **is not punishable by *karet*, overrides Shabbat, is it not right that the Paschal lamb,** the neglect of which **is punishable by *karet*, should override Shabbat?** After Hillel brought these proofs, **they immediately seated him at the head and appointed him *Nasi* over them, and he expounded the laws of Passover that entire day.** In the course of his teaching, **he began rebuking them** [***mekanteran***] **them with words. He said to them: What caused** this to happen **to you, that I should come up from Babylonia and become *Nasi* over you?** It was **the laziness in you** that **you did not serve the two** most **eminent** scholars **of the generation** living in Eretz Yisrael, **Shemaya and Avtalyon. They said to** Hillel: **Our teacher,** if one **forgot and did not bring a knife on the eve of Shabbat** and cannot slaughter his Paschal lamb, **what is** the law? Since he could have brought the knife before Shabbat, he cannot bring it on Shabbat; but what should he do in this situation? **He said to them: I** once **heard this *halakha*** from my teachers **but I have forgotten** it.

אֶת הַשַּׁבָּת אִם לָאו? אָמַר לָהֶם: וְכִי פֶּסַח אֶחָד יֵשׁ לָנוּ בַּשָּׁנָה שֶׁדּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת? וַהֲלֹא הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמָּאתַיִם פְּסָחִים יֵשׁ לָנוּ בַּשָּׁנָה שֶׁדּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת. אָמְרוּ לוֹ: מִנַּיִן לְךָ? אָמַר לָהֶם: נֶאֱמַר ״מוֹעֲדוֹ״ בַּפֶּסַח, וְנֶאֱמַר ״מוֹעֲדוֹ״ בַּתָּמִיד: מָה ״מוֹעֲדוֹ״ הָאָמוּר בַּתָּמִיד דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, אַף ״מוֹעֲדוֹ״ הָאָמוּר בַּפֶּסַח דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. וְעוֹד, קַל וָחוֹמֶר הוּא: וּמָה תָּמִיד שֶׁאֵין עָנוּשׁ כָּרֵת דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, פֶּסַח שֶׁעָנוּשׁ כָּרֵת — אֵינוֹ דִּין שֶׁדּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. מִיָּד הוֹשִׁיבוּהוּ בָּרֹאשׁ, וּמִינּוּהוּ נָשִׂיא עֲלֵיהֶם, וְהָיָה דּוֹרֵשׁ כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ בְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח. **<u>הִתְחִיל מְקַנְטְרָן בִּדְבָרִים</u>**. אָמַר לָהֶן: מִי גָּרַם לָכֶם שֶׁאֶעֱלֶה מִבָּבֶל וְאֶהְיֶה נָשִׂיא עֲלֵיכֶם — עַצְלוּת שֶׁהָיְתָה בָּכֶם, שֶׁלֹּא שְׁמַשְׁתֶּם שְׁנֵי גְּדוֹלֵי הַדּוֹר, שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן. אָמְרוּ לוֹ: רַבִּי, שָׁכַח וְלֹא הֵבִיא סַכִּין מֵעֶרֶב שַׁבָּת, מַהוּ? **<u>אָמַר לָהֶן: הֲלָכָה זוֹ שָׁמַעְתִּי וְשָׁכַחְתִּי</u>**, אֶלָּא הַנַּח לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל, אִם אֵין נְבִיאִים הֵן — בְּנֵי נְבִיאִים הֵן. לְמָחָר, מִי שֶׁפִּסְחוֹ טָלֶה — תּוֹחֲבוֹ בְּצַמְרוֹ, מִי שֶׁפִּסְחוֹ גְּדִי — תּוֹחֲבוֹ בֵּין קַרְנָיו. רָאָה מַעֲשֶׂה וְנִזְכַּר הֲלָכָה, וְאָמַר: כָּךְ מְקוּבָּלַנִי מִפִּי שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן. אָמַר מָר: נֶאֱמַר ״מוֹעֲדוֹ״ בַּפֶּסַח, וְנֶאֱמַר ״מוֹעֲדוֹ״ בְּתָמִיד, מָה ״מוֹעֲדוֹ״ הָאָמוּר בַּתָּמִיד דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, אַף ״מוֹעֲדוֹ״ הָאָמוּר בַּפֶּסַח דּוֹחֶה שַׁבָּת

But leave it **to the Jewish people; if they are not prophets** to whom God has revealed His secrets, **they are the sons of prophets,** and will certainly do the right thing on their own. **The next day,** on Shabbat that was the eve of Passover, **one whose Paschal offering was a lamb** took the knife and **stuck it in its wool;** and **one whose Paschal offering was a goat,** which does not have wool, **stuck it between its horns.** Hillel **saw the incident and remembered the *halakha*** that he had once learned **and said: This** is the tradition **I received from the mouths of Shemaya and Avtalyon,** meaning that this is in fact the proper course of action. This concludes the text of the *baraita* and the Gemara will begin to elucidate it.	

11. Rashi on Pesahim 67a
One day the animal they brought him was missing a limb, and as the members of his household were very fearful they severed a limb from a living animal to make his meal appear whole, and he almost ate it.